1940 ий
14
МАЙ
№44 (657)
Акше 5 ыр.

10-шо ИЙ ЛЕКТЕШ

Чыла элласе пролетарий-шамыч, ушныза!

РВЕЗЕ КОММУНИСТ

ВЛКСМ Маробком ден Горком орган

ПИАЛАН МОЛОДЕЖЬЛАН СЫЛНЕ ЛИТЕРАТУРЫМ

Мемнан сталинский эпохысо пиалан советский молодежь сылне литературым пагала, тудым йӧратен лудеш. Молодежьын культуржо кече еда кушкеш, шинчымашыже эреак нӧлталтеш, садлан тудо у деч у сылне литературым писатель, поэт, драматург-шамычна деч вуча. Тугак молодежь кокла гыч самырык поэт, писатель-шамыч кушкыт, нуно шке упорный пашашт дене молодежьлан сылне литературым пуаш тыршат. Пытартыш жапыште республикысе поэт, писатель, драматург-шамыч ятыр произведенийым возеныт. Теве драматург С. Н. Николаев йолташ кок пьесым возен, Г. Ефруш йолташ кок пьесым возен, поэт Н. Казаков йолташ кок почеламут сборникым луктын да тулеч молат. Но тиде але молодежьын йодмыжым нигузеат удовлетворитлен ок керт, писатель-шамыч эше шуко обязан улыт. Тиде шотышто мемнан писатель-шамычлан эше шуко пашам ышташышт кӱлеш, пьесымат возымо, почеламут сборникымат лукмо, манын нигузеат тыпланаш ок лий.

Художественный литературым, массылан келшыше, мемнан сталинский эпохысо илышым сайын сӱретлен ончыктышо произведений-шамычым ме пушаш улына. Тиде ответственный задачым ыштен шукташлан уло кумыл дене пашам ыштыман. Кажне писательлан, поэтлан, драматурглан Сталин йолташын мутшым ушыш налман. Сталин йолташ тыге каласен: **„Писатель-шамыч—айдеме чонын инженерже улыт"**. Айдеме чонын инженерже лияшлан писатель-шамычлан пеш упорно да настойчиво пашам ыштыман, шке культурный уровеньым нӧлтыман, марксизмым-ленинизмым келгын изучатлыман. Писательын культурный уровеньже ӱлнӧ лиеш гын, политикым палымашыже начар лиеш гын, палыман, тудо кӱкшӧ качестван художественный литературым пуэн ок керт.

Мемнан возаш тӱҥалше писательна ятыр улыт, но нунын шукыжынак тыгай шонымаш, литературный пашашке пеш куштылгын ончымаш уло: иктаж могай почеламутышт але ойлымашышт печатлалтеш лектеш гын, нуно „мый ынде писатель, поэт улам" манын кугешнен коштат тӱҥалыт. Теве тыгай ик кечыште писатель, поэт лийше самырык йолташ-шамычлан полыш лийже манын, ме тачысе номер газетшна М. И. Калининын **„Писатель шке пашажын мастерже лийман"** статьяжым печатлена. Тиде статьяште кажне тӱҥалше писатель, поэт шке чурийжым рашак ужеш, тышечын икмыняр полышым налын кертеш манын ӱшанена.

Налза мемнан классик-шамычнам, советский эпохысо кугу писатель, поэт-шамычнам, нуно шке упорный пашашт дене, шке пашаштын мастерже лийын шумешке уло вийышт дене тыршымашлан кӧра тыгай кугу чапым налын кертыныт. Мемнан тӱҥалше писатель-шамычлан нунын деч тунемман, нунын произведенийыштым, марксизмым-ленинизмым келгын изучатлыман, шке шочмо йылмым кече еда тунемман, шке пашам йӧратен ыштыман, тунам веле настоящий писатель лийын кертат.

Садлан упорно тунемаш кӱлеш, шке пашаштын мастерже лийын шумешке тыршаш кӱлеш. Почеламутым але ойлымашым возенам манын моктанаш ок кӱл. „Моктанышын мокшыжо шелеш" манын калык кутыра. Чапле произведенийым возет гын, калык шкеак мокта, акла, йӧратен лудаш тӱҥалеш.

Литературный фронтышто ыштен шуктымо паша дене тыпланыде мыланна у чапле произведенийым пушаш верч тыршыман, пеледалтше республикысе пиалан молодежьлан эшеат сайын келшыше сылне произведенийым ситарышаш верч большевистски кучедалман.

Тиде шотышто писатель-шамыч Оргкомитет кугу полышым пушаш, тӱҥалше самырык писатель, поэт-шамычым кушкын шуктышаш верч кече еда пашам ыштышаш. Тиде ответственный задачым илышыш пуртымашым мемнан деч партий, советский калык вуча.

Медведевский МТС-ын (Йошкар-Ола район) стахановкаже комсомолка Н. Д. Хлебникова йолташ икияшлан куралмаште нормым утыж дене тема.
Фото М. Чуршуковын.

Ял озанлык выставка почылтмо кечым производственный нӧлталтмаш дене вашлийыт

Оршанка. (Шкенан корреспондент деч телефон дене). Всесоюзный ял озанлык выставка почылтмо кечым Оршанка районысо ятыр колхоз-шамыч да МТС-шамыч кугу производственный нӧлталтмаш дене вашлийыт.

Оршанка МТС-н 2 номеран тракторный бригадын трактористше-шамыч Каракша сельсоветыште паша нормым 4,34 гектар куралме олмеш 7,5 гектар гыч куралыт. ВКП(б) членыш кандидат А. А. Моисеев йолташ кече еда 7,6 гектарым куралеш, 22 килограмм деч шагал огыл горючийым экономитла.

Тракторист-шамыч колесный трактор дене 1500 гектарым куралаш да гектар еда 1 литр горючийым экономитлаш обязатлалтыныт.

Тракторист-шамыч яра жапыштымат веселан да культурно эртарат. Нунын квартирыштышт шахмат, шашка, домино, патефон да тӱрлӧ музыкальный инструмент-шамыч улыт.

Тракторист-шамыч налме обязательствыштым честь дене шуктат.

И. П. Литвин.

Примерный бригадир

Шернур район „У кой-Сола" колхозын бригадирже Ф. Пакеев пашам моштен организоватлен. Тудо колхозник-шамыч дене вежливо обращатла. Пашан результатше, ик кечыште мыняр трудодням ыштыме, чыла пале. Колхозник-шамыч коклашке эртыше кечыште кӧ мыняр трудодням ыштен, чыла раш каласкала.

Пашашке каяшлан кастенак нарядым пуа. Колхозник-шамыч могай пашашке кайшашлык улмыштым ончылгочак пален шогат.

Пашам сайын ыштымыжлан Ф. Пакеев йолташым колхозник-шамыч моктат, йӧратат.

Б. П. Иванов.

Ӱдашлан у верым почыт

Партий ден правительствын постановленийыштым прорабатыватлымек „Ушнымаш" колхозын (Колокудо сельсовет, Роҥго район) колхозникше-шамыч ӱдашлан у верым почаш пижыч. У вер почашлан посна бригадым создатлыме. Раскорчевкышто П. М. Казаков, И. А. Бусыгин йолташ-шамыч да молат паша нормым кече еда 150 процентлан темат.

А. Ф. Баранов.

Шошо агам успешно эртарышаш верч

„Чевер Ӱжара" колхозышто (Шернур район) шошо ага пашам кӱчык срокышто да кӱкшӧ качество дене эртарашлан 8 звеном организоватлыме. Звено-шамыч чыланат социалистический соревнованийыш ушненыт.

Первый звенон звеноводкаже Рослякова Анна (сельский исполком депутат) пашам сай организоватлен. Тудын звеножо кечаш паша нормым эртак 100 процентлан тема. Моло звено-шамычат тиде звена деч шеҥгелан огыт код.

Тиде колхозышто агитационно-массовый пашат начар огыл ышталтеш. Кажне 3 звенолан ик агитаторым ойырымо. 4 агитатор пашам ышта.

Теве Н. Мустаев йолташ колхозник-шамыч коклаште, газетеш мо у увер печатлалтеш гын, тунамак умылтарен пуа. Колхозник-шамыч тудын умылтарымыже годым пеш кугу интерес дене колыштыт.

Колхоз тений 150 гектар икияшым ӱдышашлык, тушечын 50 гектарешыже бобовый культура ӱдалтеш. Кызыт колхоз 25 гектареш протравливатлыме семенам ӱден.

С. Б. Росляков, И. Н. Аблоков йолташ-шамыч ӱдымаште поснак сай результатым ончыктеныт. Нуно кечаш паша нормым 163 процент марте темат.

Шошо ага жапыште пырдыж газета эртак 2 кечылан ик номер лектеш. Комсомолец-шамыч пырдыж газета лукмашке сай полшен шогат.

И. Росляков.

ӰДЕН ПЫТАРЕНЫТ

Косолап. (Телефон дене). Районысо посна колхоз-шамыч шошо ага пашам сайын организоватленыт.

Александровский сельсоветысе „Силач" колхоз 10 майыште икияш культурым ӱден пытарен. Чылаже 40 гектареш ӱдымӧ. Куралмаште да ӱдымаште кӱрылтмаш лийын огыл. Тиде колхоз 39 центнер шӱльӧ ден шыдаҥгым яровизироватлен ӱден. Тыгак 4 гектареш йытыным протравливатлен ӱдымӧ.

Куралмаште В. Н. Шабалин, В. А. Быков да В. А. Шабалин йолташ-шамыч паша нормым утыж дене теменыт. Нуно план почеш 0,5 гектарым куралме олмеш 1,10 гыч 1,17 гектар марте куральныт. Нунын паша результатыштат сай.

М. Большаков.

Кужеҥер МТС-н ончыл трактористышт

Комсомолец Павел Иванович Пономарев йолташ ятыр ий годым тракторист лияш шонен. Тиде шонымашыжым шукташ, кодшо ий шыжым тракторист ямдылыме курсыш тунемаш пурыш. Курсым уло кумылжым пыштен, сай отметка дене тунем лекте.

Кужеҥер МТС-ын дирекцийже Пономарев йолташым, 13 №-ан бригадыш, трактористлан назначитлыш. Шошо ага паша тӱҥалмеке первый кече гычак, тудо паша нормым утыж дене темаш тӱҥале.

Теве 8 майыште кок сменыште 12,12 гектарым куралын да 35 килограмм горючийым экономитлен. Ӱдымаштат нормым утыж дене темен толеш. Садланак вет МТС-ыште ончыл трактористлан шотлалтеш.

Тиде бригадыштак комсомолец В. И. Тарасов йолташ нормым утыж дене тема. Нуно коктынак призывник улыт.

И. Краснов.

87

СЕЛЬСКИЙ ИСПОЛКОМ ДЕПУТАТ

Алексей Федорович Баранов йолташым Колокудо сельсовет кӧргыштӧ велэ огыл, а пӱтынь Ронго районысо ең-шамыч шинчат. Тудым шинчыдежат огеш лий: ик эн активный комсомолец-общественник. Изиж годсекак уло кумылжо дене йӧратен общественный поручениймым шуктен толын. Тиде жапыштак Алексей Федорович комсомол радамышке пураш шонаш тӱңалын. 1932 ийыште шонымашыжым Колокудо сельсовет кӧргысӧ комсомольский ячейка шукта, тудо комсомолышко пурталтеш.

Баранов йолташ комсомол лӱмым первый кече гычынак честь дене сулаш пиже. Икмыняр жап гыч, кеч могай пашамат активно шуктен толмыжлан, ик эн сай комсомолец-общественник улмыжлан, первичный комсомольский организацийын секретарьжылан сайлалтеш. Тиде кугу почетан пашашат ышкенжын пашам ыштен кертмыжым ончыктыш.

Баранов йолташ—„Кундыш" колхозын членже. Колхозым пеңгыдемдыме шотыштат шагал огыл пашам ыштен. Эн ондак колхозын бригадиржылан, счетоводлан, а варажым тудым колхоз председательлан шогалтат.

Колхоз председательлан ыштымыже годымак Колокудо сельсоветын финансовый уполномоченныйлан пашам ыштен.

Местный Советлашке сайлыме годым „Кундыш" колхозын член-же-шамыч комсомолец Алексей Федорович Баранов йолташым Колокудо сельский исполком депутатлан сайлышт. Баранов йолташ шке избирательже-шамычым, кугу доверийым оказатлымылан, нигунамат огеш мондо, кече еда нунын коклашке тӱрлӧ вопрос дене беседоватла. Колхозник да колхозница-шамыч кеч могай вопросшым Баранов йолташ дене решатлат.

Колокудо сельский исполкомын первый сессийже Алексей Федоровичым Баранов йолташым секретарьлан утвердитлен.

Колокудо сельсовет кеч могай озанлык-политический кампаний план темымаштат Ронго районышто ик ончыл сельсоветлан шотлалтеш, 1939 ийсе 1 квартал финансовый планым 193 процентлан темымылан Ронго райсовет исполком переходящий йошкар знамям вручитлен.

— Тиде йошкар знамям ынде пеңгыдын кучаш тӱңалына,—манеш Баранов йолташ.

1940 ийыште шыл тӱлышаш планат 80 процентлан темын. Тылеч моло пашаштат Колокудо сельсовет, моло сельсоветла дене таңгастарымаште, ончыч кая.

Комсомолец, сельский исполкомын депутатше Баранов йолташ шке депутатский пашажым честь дене ончыкыжымат шукташ тӱңалеш.

Вас. Мих.

Агитатор-шамыч пасушко лектыныт

Йошкар-Ола район Коминский сельсовет кӧргысӧ колхозлаште шошо ага жапыште агитационно-массовый пашам кумдан шарыме. Сельсовет мучко 33 агитатор пасулашке лектыныт.

„Изи-Какшан" колхозышто 10 ең, „У марий" ден „У вий" колхозышто 8 ең да „Красный маяк" колхозышто 7 ең агитаторлан ыштат.

Агитмассовый пашаште местный Советлашке депутат - шамыч И. А. Плотников, К. Манагина да Яндуков, трахсестра А. Сидорова йолташ-шамыч активно участвоватлат.

Старо - Коминский начальный школын заведующийже А. И. Цветкова йолташ „Изи-Какшан" колхозышто агитмассовый пашам виянден колтен. Пасулаште колхозник-шамычлан каныме годым партий ден правительствын пунчалыштым умылтара, газета гыч тӱрлӧ уверым йӱкын лудеш.

Н. Янсонов.

Юринский неполный средний школын хоровой кружокшо. Тиде кружок районный олимпиадыште участвоватлаш тӱңалеш.

Ӱдымӧ жапыште массовый паша

Комсомолец-шамыч ӱдымӧ жапыште культурно-массовый пашам организоватлымаште кугу полышым пушаш улыт.

Теве „Красный восток" ден Ворошилов лӱмеш колхоз пеленсе первичный комсомольский организацийысе (Кужеңер район) комсомолец-шамыч шошо ага жапыште Ляждур сельсовет кӧргыштӧ 7 постановкым шындышт.

Постанавка массылан пеш келшыш. Постановка деч посна колхозышто комсомолец-шамыч пырдыж газетым луктыт, пасушко лектын газетым йӱкын лудыт.

Тиде сельсоветыштак, ВКП(б) ден ВЛКСМ Кужеңер райком-шамычын агитбригада постановкым шындыш да „Ӱжара", „У Ляждур" да моло колхозыштат пасушто газетым йӱкын лудын, международный положений нерген, Сталин, Ворошилов да Молотов йолташ-шамычын илышышт нерген беседым эртарышт.

А. Иванов.

М. И. Калинин.

ПИСАТЕЛЬ ШКЕ ПАШАЖЫН МАСТЕРЖЕ ЛИЙМАН

(Советский писатель-шамыч Союзын Оргкомитетше пеленсе литературный курсым пытарыше самырык крестьянский писатель-шамыч дене кутырымаш. 15 май 1934 ий).

Тендан кокла гыч иктыже гына огыл шкаланже тыгай йодышым пуэн. Писатель лияшлан эн ончычак айдемылан мом шинчаш кӱлеш.

Писатель мо гыч тӱңалалтеш? Иктаж мом гынат каласен пумо шуэш. Теве тиде каласен пумо шумаш уке гын, айдеме нигунамат писатель лийын ок керт. Но, палыман, ик тиде гына шагал. Мом шонымыжым айдеме каласен моштышо.

Тидлан лийын эн ончычак руш йылмым шинчаш кӱлеш. Те шке шочмо йылмыдам ода шинче гын, тендан кокла гыч могай писатель лийын кертеш вара? Айдеме грамматикым огеш шинче гын да, чынжымак каласаш, ушкалымат ять гоч воза гын (а мемнан тыгай-шамыч улыт), тудо могай писатель вара? Литература — тиде профессий, деятельностын ойыртеман видше, тыштыштo, каласаш кӱлеш, деятельностын утларак нелэ родшо.

Шкендан писательский пашаштыда лийше неудача-шамыч нерген те тыште кутырышда, возымыдам шагал печатлат, манын вуйым шийда. Неужели те кенеташте кугу писатель лийнеда, „пӱтынь тӱня мучко мӱгырыведа"? Мемнан южыжо очеркым возен шындат, вигак печатлыктынеже. Уке, те луден возыза, луымышкым печатьыш принимаштат гынат, сай лиеш. Мемнан мом возат чыла печатлаш тӱңалына гын, кагазат ок сите.

Кӧ писатель лийнеже гын, кеч Бальзакын биографийжым гынат сайынак лудын лекше, кугу писатель-шамыч радамыш лекташлан тудын кузе кучедалмыжым пален налже. Бальзак буржуазный писатель улын, манынат те каласеда.

Да, конечно, буржуазный обстановка тиде кучедалмашке шуко йӧсылыкым да унизитлымашым конда. Мемнан дене тиде уке, но мемнан дене кугу писатель лияш эше нелырак. Молан? Тидлан, мемнан дене литература дек шупшылтмаш утларак кӱкшӧ, тидлан мемнан культурно кушшо читатель художественный произведений-шамыч дек эре утларак да утларак требованийым шында. Рубеж вес велне миллион кокла гыч иктыже гына „айдемыш" лектын кертеш, а мемнан дене грамотныйрак ең-шамычын кажне пелшӱдыжлан иктыже—писатель. Палыман, нунын кокла гыч 90 процентше шоктылтеш. Вет кажне рвезе еңын гаяк возаш шонымашыже уло, да тудлан тыге чӱчеш, тудо мом воза, чыла лудаш тӱңалыт. Но тудлан, кӧ чын кумылжо денак возаш шона, тунемаш кӱлеш. Грамматика учебникым налаш да тудым пеш сайын гына тунемаш кӱлеш.

Те тыште заочный обучений нерген, заочный курс-шамыч нерген кутырышда. Кеч могай курс-шамычым пытарымеке возаш тунемаш ок лий. Конечно, нуно икмыняр полышым пуэн кертыт. Курс-шамычат, кушто те кызыт пашам ыштен улыда, шукыланак туныктен огыт кӧрт. Курс-шамыч тендам метод дене гына палымым ыштенчт, книгам кузе лудмашым, тудын кӧргыжӧ гыч мо кӱлешыжым налын моштымашым ончыктенчт да туныктенчт.

Но шинчымаш деч посна, шочмо йылмым келгын шинчымаш деч посна нигӧат нигунамат настоящий писатель лийын ок керт.

Кокымшо—возаш кузе тунемман? Возаш тӱңалше автор-шамыч дене кугу писатель-шамычын индивидуальный шефствышт нерген йолташ-шамыч шке шонымашыштым кутырышт... Но вообще кутыраш гын, писатель-шамыч уда туныктышо улыт. Нуно шкештат южгынам шке пашаштым тичмашнак умлен огыт шукто. Примерлан, Гоголь. Тудын творчествыжым кӧ сайрак умлен, тудо шке але Белинский? Мый шонымаштем, Гогольын творчествыжым Белинский сайрак умлен, а Гоголь шкеже тунарак умлен кертын огыл.

... Кажне писательын шке стильже уло.

Писатель лийнет гын, стилистика шотышто путырак сайын возымо произведений-шамычым образецлан налман.

Тендам иктаж кӧ возаш туныктыжо маныда, темдам Ставский туныктыжо маныда. Но образец-шамыч дене гына тунемаш лиеш. Те Ставскийын произведенийже-шамыч дечат кӱшнӧ шогышо выдающий произведений-шамычым возаш шонеда. Тидлан классик-шамыч деч тунемман, например Тургенев деч. Налза Гогольым. Молан тудын шонымашыже пеш рашкыде? Молан мемнан классик-ша-

(Умбакыже 3-шо стр.)

Икияшым ӱдат

Йошкар-Ола районысо колхоз-шамыч икияшым ӱдаш дружнын пижыныт. Калинин лӱмеш колхоз (Павловский сельсовет) 9 май марте 34 гектар шӱльым да 15 гектар викым ӱден. Ӱдымаште посна колхозник - шамыч сай результатым ончыктат. Теве 13 рядан сеялка дене ӱдышӧ Михайлов йолташ кажне кечын паша нормым 150—160 процентлан тема. „Шемер вий“ ден „Юркан“ колхоз-шамыч 200 центнер шӱльым протравливатлен ӱденыт. 80 центнер паренгым яровизироватленыт.

Павловский сельсоветыште политико-массовый пашат сай ышталтеш. Колхозлаште арнялан ик гана пырдыж газета лектын шога. Избач Наумова йолташ пасулаште газетым йӱкын лудмашым эртара.

Мало-Шаплаковский сельсоветысе „Пеленгер“ колхоз социалистический соревнованийыш ушнен да шошо ага пашам 5 кечыште эртараш обязатлалтын.

Кузнецово сельсовет „9 января“ колхозыштат колхозник - шамыч шошо агам сайын эртарен, кӱкшӧ урожайым налшаш верч кучедалыт. Тыште комсомольский организаций активно участвоватла. Теве комсомолец-шамыч В. И. Афанасьев, М. И. Заплатин, Е. И. Камелькин, В. А. Смирнов ӱдымаште да тырмалымаште кечаш паша нормым 170—180 процент марте темат. Колхозышто пырдыж газетым регулярно луктыт.

Кузнецово сельсовет мучко 18 агитатор-шамыч кажне кечын пасулаште газета гыч йӱкын лудмашым эртарат, пырдыж газетым лукташ полшат. Теве агитатор К. Н. Пивоваров, А. А. Зурина йолташ - шамыч „Правда“ ден „У кече“ колхозын пасуштыжо 3 гана беседым эртареныт.

Йошкар-Ола МТС-ын 3 номеран тракторный бригадыште пашам ыштыше тракторист П. Казаринов йолташ кече еда 24 рядан сеялка дене нормо почеш 12 гектар олмеш 15—16 гектарым ӱда да 40—50 килограмм марте горючийым экономитла. **Макс. Веденькин.**

Тимаков йолташ вуйлатыме тракторный бригада икияшлан куралмаште кӱкшӧ показательым ончыкта, нормым 150 процентлан тема.
Снимкыште (пура гыч кокымшо): Медведевский МТС-ын тракторный бригадыжын бригадирже комсомолец М. Ф Тимаков йолташ кечывал каныме жапыште газетым лудеш. Фото М. Чуршуковын.

Ӱдымаште комсомолец-шамыч примерым ончыктат

Параньга. (Телефон дене). Шошо ага пашаште Параньга районысо колхозласе комсомолец-шамыч примерым ончыктат. 2 номеран ӱдрамаш тракторный бригадыште комсомолка Л. Мусина, Ведерникова да Бусыгина йолташ-шамыч сменыште норма почеш 4,5 гектарым куралме олмеш 6 гектарым куралыт. ВЛКСМ райком пленумын членже Бусыгина йолташ тракторный сеялка дене план почеш сменыште 12,5 гектарым ӱдымӧ олмеш 20 гектарым ӱда, горючийымат шагал огыл экономитла.

Тиде тракторный бригадыште агитатор Липатников йолташ кече еда трактористка-шамыч дене беседым эртара, партий ден правительствын постановленийыштым да международный положений нерген газета гыч лудын умылтара.

„Якорь“ колхозысо бригадылаште да звенолаште социалистический соревнованийым кумдан шарыме дене 7 кечыште ӱдымӧ олмеш 4 кечат пелыште ӱден пытарыме. Комсомолец-шамыч моло колхозник-шамычлан шошо ага пашаште примерым ончыктышт.

„Трактор“ колхозат ӱден пытарен. 1 номеран бригадын бригадирже комсомолец Мамаев йолташ пашам утларак сайын организовратлен моштен, тудын бригадыже эн ончыч ӱден пытарен. Колхозник П. Абрамов йолташ 13 рядан сеялка дене, норма почеш 5 гектарым ӱдымӧ олмеш 12 гектарым кече еда ӱден. Комсомолка А. Абросимова йолташ трактор дене прицепщицылан ыштымыже годым тракторым изучатла.

„Партизан“ колхозыштат комсомолец-шамыч примерым ончыктат. Комсомолец С. Веселов йолташ ик лемехан плуг дене 0,75 гектар олмеш кече еда 1,12 гектарым куралеш. Тиде колхозышто 80 трудоспособный еҥ гыч 21 ударник шотлалтеш.

Моло колхозлаштат комсомолец-шамыч пашаште чапле примерым ончыктат. **И. Г. Силин,**

ВЛКСМ Параньга райкомын секретарьже.

Кӱкшӧ урожай верч

„Изи-Какшан“ колхозын (Йошкар-Ола район) колхозникше-шамыч шошо ага пашам кӱчык срокышто, кӱкшӧ качество дене эртарышаш да гектар гыч 100 пуд урожайым налшаш верч тыршат.

Тиде колхоз 15 постоянный полеводческий звенам организоватлен. 5-ше ден 10-шо звенаште звеноводлан комсомолец-шамыч Ф. Кошкин ден М. Голубин пашам ыштат. Нуно шке пашаштым сайын организоватленыт.

Колхозник-шамыч коклаште агитационно-массовый пашат начар огыл ышталтеш. Агитатор-шамыч пасушко лектын газетла гыч тӱрлӧ увер-шамычым эреак умылтарат. Нуным колхозник-шамыч кугу интерес дене колыштыт.

Тиде колхоз кодшо ийыште Всесоюзный ял озанлык выставкыште участвоватлен. Выставочный комитет колхозым 2-шо степеньян дипломлан, 5000 теҥге окса да мотоцикл дене премироватлен.

„Изи Какшан“ колхоз районный переходящий знамям иметла.

Н. В. Янсонов.

Олма пакча тӱзлана

„Чолга-Шӱдыр“ колхозын колхозникше-шамыч олмапакчам кушташ шукертак шоненыт ыле. Нуно кызыт шонымашыштым шуктышт.

1938 ийыште колхозник-шамыч пакчалан кок гектар мландым ойырышт. Тунамак тудым агротехника почеш ӱянген 200 штук нере сай олмапум шындышт, а йырже вольык пурымо деч аралаш печым печышт. Кызыт олма пакчалан агротехника почеш кӱлеш условийым ыштыме дене олма пакча кечын тӱзлана да колхоз озанлыкым сӧрастара.

Тылеч посна олмапум колхозник-шамычат шке пакчашкышт 5 штук гыч намиен шындeныт. Лишыл илаште Торъял район „Чолга-Шӱдыр“ колхозын колхозникше-шамыч свежий олмам кочкаш тӱҥалыт.

И. Веденькин.

Писатель шке пашажын мастерже лийман

(Умбакыже)

мычым шуко пачаш лудаш лиеш? ... Йылмын памашыже — тиде Пушкин, Гоголь, Гончаров, Толстой, Горький да мемнан моло классик-шамычна.

Гончаровын „Фрегат Палладыжым“ лудын лекса. Каласеда— йокрок? А те йылме, форма шот дене лудса, писательлан кузе лудман, тунам нимат йокрок ок лий. Тыланда мо келша, тудым велэ лудман огыл. Те мастер, советский мастер лийммыда шуэш гын, ожнысо поколений деч тунемза, человечество мом сеҥен налын, тудым пален налаш кӱлеш, тышечын тӱҥалын, вара ушико вончыман. Кумда литературный корнышко лекташ тӧчышӧ да кызыт мемнан книганам огыт печатле манше писатель-шамычлан тидым рашак умлыман. Тыгай шонымаш, конечно, обоснованный огыл. Палыман, дребеденым иктат печатлаш ок тӱҥал. Чынжымак каласаш гын, дребеденыже мемнан шукырак лектеш. Массым просвещатлыше книгам лукташ ме задачым шынденна, а чӱчкыдынак белибердам луктына, вара макулатурыш кая.

Тендан чыладанат, мылам чучеш, нелыже деч корангаш шонымаш уло, чылажымат об'ективный условий ӱмбак кудалташ шонымаш уло,—шагал полшат, вниманийыш шагал налыт маныда. Тиде чын огыл. Шолоховым ончалза. Тудын „Тихий Донжым“ мый шкенан эн сай произведенийналан шотлем. Южо верлажым ойыртемынак чаплын возымо. А тудо провинцийыште, станицыште возен. Но йылме шотшо гычак раш пале, тудо шуко да упорно тунемын... Тудо „Тихий Доным“ мемнан классик-шамычна дене сайынак палыме лийдечак возен кертын, манмылан, мый ом ӱшане.

Шолохов ончалмаште пеш простой еҥ, а шижаш лиеш, тудо пеш кугу школым эртен да, очыни, кызытат шуко тунемеш.

Ондакшым тендан классик-шамычлан подражатлымашда лийын кертеш,—ида лӱд, первый ганаште тиде зиян ок лий. Шке стильым илыш вырабатыватла. Те Тургеневым сайынак пален шуыда гынат да тудлан подражатлаш тӧчеда гынат, ида мондо, ме Тургеневын эпохыжо деч мӱндӱркӧ каенна. Тургенев тендам крепостной Российыш мӧнгеш ок нангае. Тиде лийын ок керт но тудын мастерствожым использоватлаш лиеш да кӱлеш. Классик-шамыч тыланда икымше тошкалтыш улыт.

Писательлан кокымшо условий—мом тудо возаш шона, тудым сайын палыже. Те формым пален налыда гынат, тиде але тендан сайын возымыдам огеш ончыкто. Те эше тидым сайынак пален лийза: мом рашак паледа, мо тендам волноватла, тудын нерген возыза. Палыман, писатель мом сайын шинча, тудын нерген воза. Мо нерген возаш тӱҥалнет, тудо обстановкым изучатлаш кӱлеш.

Те колхозышто иледа, те сельский корреспондент улыда да ял нерген возаш шонеда. Раш, те литературный произведенийым ыштынеда гын, возаш шонымо обстановкым кече еда эскерыза, характерный черталажым да келшыше выражениялажым палемдыза, записной книжкашкыда возен налза. Чыла ниным пеш сайын гына возыман, кӱлеш лийме жапыште ниным использоватлаш лийже. Чыла кугу писатель-шамычын тыгай возен налмыш да заметкышт моткоч шуко уло.

Чыла кугу писатель-шамыч калыкын кутырымыжлан моткоч кугу вниманийым ойырат.

Писательлан эскерен да эн типичныйжым ойырен мошташ кӱлеш. Кугу произведенийым лудын лектатат, я ик образыште я вес образыште шкендым чӱчкыдынак муат, шкендын икмыняр чуриетым муат. Чыла тидым пеш кугу паша дене гына ыштен шукташ лиеш.

Умбакыже—политика область. Айдеме формым пален шуын, йылмым палыше лийын шуын, ик книжкам велэ огыл возен пытарен, вара тудын тыгай йодыш лектеш: погынышо материалым кузе чымыраш, кузе тудым литературный произведенийыш савыраш. Ындыжым тыште политика кӱлеш. Конечно, марксист лиймеке, погынышо материалым иктыш чумыраш куштылго. Коммунист-шамыч мемнан шукын улыт, а образованный марксист-шамыч але шагал. Коммунист, партийын программыжым умла, партийын решенийжым илышыш пурта, марксизмын основыжым икмыняр шинча, но марксизмым шкежымак пеш шагал шинча.

Писатель, тудо калык ончылно выступатла, конечно, марксизмын философийжым палышаш. Писатель марксизмын философийжым начар шинча гын, Марксым, Энгельсым, Ленинным, Сталиным начар шинча гын, палыман, тудын нимогай кугу марксистский произведенийжат лийын ок керт.

Настоящий советский писатель марксист лийман.

Те шкеак умледа — кӱлеш, тӱжем писатель кокла гыч, нуно тыршенак пашам ыштат гын, иктыже мировой ареныш лектын кергеш. Тиддеч посна ок лий. Тӱжем дене шке вийыштым шымлен ончышт.

Писатель эн культурный айдеме лийман. Уке гын, могай вара тудо писатель, шкенжын культуржо мо-

(Мучаш 4-ше стр).

88

ӰДЫР

1.

(Ойлымаш).

Кеҥеж. Пешак умыр кас. Лыжга мардеж ужар лышташым модыкталын пуалеш. Каваште ик шӱдырат пыл дене петырнен огыл, чыланат йолгыжын волгалтыт. Тылызат ший вургемжым чиен раштkемшын онча. Тыгай сылне жапыште садерыште Варвай ден Палагий ала мом йышт кутырат, ала кӧм гынат вучымыла койыт.

Тевe садер лонгаште ик ӱмыл койо. Тунамак ӱдыр-шамыч ончыко каче Павел толын шогале, ик жап нимомат ыш пелеште, вара каче шӱлышым налын, эркын тӱҥале:

— Ӱдыр-шамыч, кӧм вучеда?

— Тый кӧм кычал тольыч?— Вашмутым пуыш Палагий.

— Мый нигӧмат кычалмаш уке. Просто кеҥеж касым ончалаш лектынам,— ойла Павел, шке эре Варвай деке лишемеш. Варвайже тудын дечын тупын гына лиеш. Варвайын Павеллан сырымыжым ужын, Палагий качым шке велышкыже савыраш шоналтыш. Санденак Павелын кажне йол тошкалмыжым эскерен. А Павелже Палагийым шоналтенат огыл, тугак Варвай воктен шӱрангын, тӱрлын кутыраш тӧчен, но ӱдыр вашмутым пуэн огыл. Пуэн гынат, трук товар семын руалын.

Палагийлан тидым ончен шинчаш сайынак ыш чӱч, нигудыжланат шиштарыде, садер гыч кайыш. Варвай ончале—Палагий уке. Ял могырыш ошкылаш тӱҥале.

— Варуш, чыте, ит кай,—Павел ӱдырын корныжым авырен шогале.

— Павел, мый тый девет кутырен ом керт. Ужыч дыр, Палагият койшетым ончен шуктыде куржын. Мыланемат каяш кӱлеш.

Павел тыгай мутым колын, нигунамсе дечат ӧрӧ. Теат шоналтыза-ян йӧратыме ӱдырет кунам тылат сыра гын, шӱметлан кузе чӱчеш? Павелынат тыгак лие. Чытен огыл, ораж дене ойлен:

— Эх, мо лие?.. Вет кок ий ме коктын варасемла „выче-выче" кутырен илышна. Кузе ме шокшын ваш-ваш йӧратышна. А ынде молан Варуш мылечем йӱкшен, молан мый денем сайынак огеш кутыро? Неужели Палагий верчынак сыра? Ой, кузе мый Варуш деч йӱкшем?! Пашаш лекмекат, мый декем ош лыве гай толын, тӱрлым кутыра ыле, таҥасен паша ышташ ӱжеш ыле. Ӱжын, мый сӧрэнам, но мутемым шуктен омыл, ик ганат нормым темен омыл. Неужели тидлан верчынак мый дечем йӱкшыш? Кузе угыч кумылжым савыраш? Кузе угыч келшаш тӱҥалаш.

II.

Павел шкетак уржа пасушто тӱредын. Воктенже иктат уке, чыланат ончылтен тӱред эртеныт. Тиде годымат ушыштыжо Варвайже пӧрдын, тошто семынжак шонен:

— Ох, кузе чот тудо шӱмешем пижын! А тудо мыйым огешат шоналте. Варуш, мый тылечет посна ик тошкалтышымат тошкалын ом сеҥе. Ну, ынде мом ыштем?

Шуэн-шуэн сорлаже тич уржам авалтен, а шукыжо годым так арам шоген эртарен. Кашылан шокшын чӱчын да пуйто кажне клеткышке у вий погынен. Вот тыге йӧсланен шогылтмыжо годым, ала кӧн яндар йӱкшӧ уржа вуй лонга гыч лонгалтын йонгалт тольо:

Койшланалын ошкылаш
Кӱлеш ший сай кӱварет,
Ший кӱварыш тошкалаш
Кӱлеш резин калошет.
Резин калош чиялаш
Кӱлеш у хром ботинкет,
Таҥет дене чот келшаш
Ончыч кай тый пашаштет.

— А-а,—шоналтыш Павел,—молан мый шкемын колхозник - шамычем коклаште лӱм-нерем волтем. Вет мый лодырь улам. Мый паша нормым ом теме. Неужели мый моло семын пашам ыштен ом керт! Неужели Варушым ончылташ ок лий?! А Варушым ончылтем гын, мыят тудын ончылно койшланем.

Чын, тиде кечын Павел нормым темен. Тудын але первый гана лӱмжӧ йошкар оҥаште лие. Тылеч вара эше чот кумылжо нӧлталте, эше пашашке куанен кошташ тӱҥале. Кунар пашам талын ыштен, утыр-утыр кид-йолжо модын.

Пытартышлан Павел 200 процентлан паша нормым темаш тӱҥале. Тыге тудо Варвайжымат ончылтен. Тудын лӱмжӧ йошкар оҥаште первый верыште! Моло коклаште тудын авторитетше кӱзаш тӱҥале. Шуко еҥже Павелын тыгай переломым ыштымыжлан ӧрыныт. Тудым первой лодырьлан шотленыт, а кызыт иктат тудым лодырь ок ман. Ӱмбакыже куанен ончоеныт, кутыраш тӧченыт. Тиде жапыште Варвайжым ужынат огыл. Ужеш гын куанен, але тошто семынжак руалын пелешта. Павел тидым гына шонен коштын. Эре Варвайым ужаш тӧчен, но ӱдыр лӱмынак ала мо кончен огыл.

III.

Каныме кечын ик кастене колхозный садерыш шуко молодежь погынныш. Тышке Павелат толын. Правленийын пӧлӧклымӧ шем костюмжым чиен лектын. Шкетак олымбалне шинча. Моло - шамыч мурат, куштат. Павелымат ӱжыныт, но каче келгын шонен. Воктенже Варвай йӱкым лукде толын шичмым шижынат огыл. Ик жап Варвай шып шинчыш. Павел тарванен каяш тӱҥалын ыле, Варвайым ужын, лӱдшӧ гай трук ончале.

— Павлуша, лӱдыч мо?

— Пырчат уке.

— Молан тыге трук ончальыч?

— Моланже палэ: первой шинчамланат ыжым ӱшане, неужели тый воктекем толын шинчыныт? Вет ты марте тый мыйым йӧратен отыл.

— Павлуша, мыйын йӧратыдыме койшем тылат койын гын, тиде пеш сай.

— Молан?—ӧрмалген йодо Павел.

— Шкат шинчет, ме коктын ынде кокымшо ий келшена. Тый тиде жапыште ик ганат ударник лийын отыл. Тыйым кунар гана эр пашаш каяш шӱденам, кунар гана ӱчашен паша ышташ ӱжынам, тый келшенат, но мутетым шуктен отыл. Пашаште почеш шӱдыренат. Вот мый тыйым ударникым ышташ шонышым. Вес йӧным кычал муым: мый тый денет лӱмынак кутырен омыл, а тый ойгыренат. Мый шижынам, тый мыйым садак от кудалте. Вот ынде тый йӧршын весемынат, ынде чыланат тыйын ӱмбакет кӧранен ончат. Шарнет тиде мурым:

Койшланалын ошкылаш...

— Шарнем.

— Тылеч вара тый пашам талын ышташ тӱҥалыч. Тыге чот пижмет дене ынде колхозын эн ончыл еҥже улат! Тиде лӱмын ончыкыжат ит волто!

— Варуш, мыланем тӧрланаш полшыметлан уло кумылем дене таум каласем. Пу кидетым, курымашлык таҥем! **Вен. Иванов.**

1939 ий, У-Тор'ял.

Йошкар-Оласе комсомолец - шамыч жапым культурно эртарашлан Орешка лӱмеш садым сылнештарат.

Снимкыште (шола гыч пурлашке): Комсомолка О. П. Аферина, Е. И. Зверева, К. И. Извозчикова да В. П. Фадеев (технический руководитель) йолташ-шамыч садыште паша пытымек беседоватлат.

Фото М. Чуршуковын.

Мыланна возат

Мари-Турек МТС-ын 4-ше номеран тракторный бригадысе тракторист Е. Антонов йолташ куралмаште паша нормым сменыште 4,5 гектарым куралме олмеш 5,62 гектарым куралеш. Ик сменылан 13 килограмм горючийым экономитла.

Ал. Сергеев.

* * *

Мари-Купто НСШ пеленсе (Мари-Турек район) драмкружок шке пашажым сай ышта. Шукерте огыл Шкетанын „Лапчык Каритон" пьесыжым модын ончыктыш. Постановкым колхозник-шамыч куанен ончышт. Модшо-шамыч Л. Казаков ден С. Тихонов шке рольыштым пеш сай модыч.

Сергеев.

Йошкар Армийлан пеҥгыде пополнений

Медведевский средний школышто (Йошкар-Ола район) оборонный паша сай шындыме. ГСО кружокым вуйлатыше Кривошеева йолташ тений 103 значкистым ямдылен. Тыгак школышто ПВХО значкист-шамычат 90 наре улыт. А комсомолец-шамыч коклаште гын, оборонный значкистдыме иктат уке, шукышт 2—3 значок гыч иметлат. Тунеммаштат примерым ончыктат.

Тений тунем пытарыше ученик-шамыч шушаш призывлан поснак чот ямдылалтыт. Теве Симанов ден Изыкин 4 оборонный значок гыч сакен, шке оҥыштым йолгыжтарат. Нуно кызыт Йошкар-Ола аэроклубышто летчиклан тунемыт.

А. Абрамов.

ПИСАТЕЛЬ ШКЕ ПАШАЖЫН МАСТЕРЖЕ ЛИЙМАН

(Мучаш)

лын деч ӱлнӧ лиеш гын, тудо молын нимо денат туныктен ок керт.

Качество верч тыршымаш количествым шагалемдымашке ок наҥгае гын, манын, йолташ - шамыч йодышым пуэдышт. Тидын нерген ида беспокоитлалт. Садлан мый тендан ончылныда чыла йӧсыжым ончыкташ шым лӱд. Вет самырык айдеме кушкеш, тудо тендан олымыдам вашталта. Самырык айдеме кушкеш, писатель лияш шонымаш кажныжынат уло. Мый ом пале, самырык улмыжо годым стихым возыдымо еҥ шуко муылтеш гын? Кӱлеш наре писатель ок лий, манын лӱдман огыл. Корным ончыктен пуаш кӱлеш, нелэ корным гынат, но миллион кокла гыч кугу еҥ-шамыч кушкыт. Ме Потапенко гай писатель деч примерым налын она керт, а тудо шке жапыштыже кугу литератор ыле. Мемнан советский литературышто тыгай писатель пеш шуко. Тиде „жаплан гына" литература. Мый Потапенкон коло наре произведенийжым лудынам да кызыт иктыжымат ом шарне. А мый тудын книгаже-шамычым кугу писатель - шамычын произведенийышт дене пырляк лудынам. Нунын произведенийышт ушеш кодын.

Те ончыктеда, мемнан журнал-шамычна тичмаш темыныт, но туштo сай произведений - шамыч пеш шагал. А мый шонем, тендан кокла гыч ик первоклассный писатель лийын лекше. Тыланда ончыко каяш кӱлеш. Тендан кокла гыч ала иктыжат ончыко каен ок керт, но тушко тыршыше айдемын культуржым путырак нӧлта. Тиддеч настоящий писатель лийын ок лек гынат, ты шотышто тудо керек могай обстоятельствыштат кугурак лиеш.

Кӧ руш йылмым чыла дечат эн сай шинча, манын мый дечем йодыт ыле гын, мый вашмутым пуэм ыле — Сталин. Йылмын кушталго, рашкыде да кристалла яндар шотышто туддеч тунемман. Сталин каласыме иктаж могай шонымашым кӱчыкын изложитлен ончыза докан!

Тендан пашаштыда успехым желатлем да прощанием каласем; аптыранаш гына ок кӱл. Ойыртемынжак тендан произведенийдам йӧрдымаш лукмо годым ида аптыране. Тыгай годым те шкаланда каласышаш улыда: „йӧрдымаш лукмыт — кокымшо пашам возем, йӧрдымаш луктыт — эше возем". Возымыда ок шу гын, лучо ида возо. А возымыда шуэш гын, шке пашадам тыршенрак ыштен шуктыза. Тендан кок пашадам печатлен огытыл гын, кумышым возыза, нылымшым, шонымыдам ыштен шукташ тыршыза. Тунам велэ те кӱлеш семын возен кертыда, тунам велэ настоящий советский писатель лийын шуыда.

(„Молодежь нерген" книгашыже печатлалтше статьяжын кӱчыкемденрак кусарыме").

Отв. редакторын заместительже— *В. М. БОРИСОВ.*

Подпискым ыштыза!

Республиканский „Рвезе Коммунист", „Ямде лий" да „Ленин ой" газета-шамычлан июнь тылзылан ограниченный деч посна подписка налалтеш.

Подпискым 22 май марте ышташ лиеш.

Союзпечать.

АДРЕС РЕДАКЦИИ: Мар. АССР, г. Йошкар-Ола, Дом Советов, 4 этаж, № комнаты 69—70, № телефона 90.
Упол. Главлита МАССР А—456. Йошкар-Ола, 1-ая типография Маргосиздата.